

วารสาร "มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์"
ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑ ประจำภาคเรียนที่หนึ่ง ๒๕๒๓

การปฏิรูปการศึกษาไทย : การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์

นิพนธ์ ศศิธร

คนไทยไม่ยอมรับผู้นำระดับเดียวกัน ต้องการผู้นำที่อยู่ระดับเหนือกว่า คนไทยยังแยกหลักการกับส่วนตัวออกจากกันไม่ได้ ระหว่างพรรคกับพวก พวกยังสำคัญกว่าพรรค คนไทยนิยมสะดวกได้สบายดี ประชาธิปไตยต้องออกทน และอาศัยความสำเร็จที่ยาวนาน

การศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยต่อประชาธิปไตย ดังจะเห็นได้ว่าคนในกรุงเทพ ฯ ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งน้อยมาก เดินขบวนเพื่อกลุ่มมาก และไม่ชอบรัฐบาลเลือกตั้งมากกว่า จนบางครั้งเดินขบวนขับไล่รัฐบาลที่ตนเลือกตั้งมาเอง

การศึกษาเพื่อประชาธิปไตยจริง ๆ จะถึง ๔ ประการคือ

๑. เป็นการเทอศทูนสถาบันพระมหากษัตริย์แท้และถาวร เพราะเป็นการกำหนดพระราชประสงค์และจริยวัตรที่มีตลอดมาเป็นการแน่นอน

๒. เป็นการสร้างเสถียรภาพแก่ระบบราชการประจำโดยแท้จริง เพราะข้าราชการประจำตำแหน่งการเมืองทำให้มีผลแทรกแซงงานข้าราชการประจำมาก และทำให้เกิดความสับสนในอำนาจหน้าที่เช่นอธิบดีไปเป็นรัฐมนตรีเหนือปลัดกระทรวง ภายหลังอาจกลับมาเป็นอธิบดีอยู่ใต้ปลัดกระทรวง

๓. เป็นการสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ประเทศชาติ เพราะนักการเมืองและการเลือกตั้งบีบบังคับให้มีผลงานมากกว่าวิธีทำงาน

๔. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ และมีส่วนรับผิดชอบในการบริหารประเทศจริง ๆ ไม่ต้องหาทางออกด้วยลัทธิอื่นหรือมีความเฉื่อยในเรื่องของการเมือง

ถ้าเราเห็นประโยชน์ดังกล่าวมานี้ นักการศึกษาที่มีภารกิจอันใหญ่หลวงที่จะต้องจัดการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ประชาธิปไตย ก็ต้องนำไม่ใช่ตามสังคม การศึกษาต้องแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อประชาธิปไตยให้ได้ ดังต่อไปนี้

ประการแรก กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อสร้างค่านิยมในทางการศึกษาใหม่ ไม่ให้มุ่งแต่รับราชการซึ่งขณะนี้ทำให้ผู้จบการศึกษาต้องว่างงาน อันเป็นผลการลงทุนที่สูญเปล่า มหาศาล จัดหลักสูตรและวิธีการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาสังคมอันเป็นอุปสรรคต่อประชาธิปไตยใหม่ โดยจัดหลักสูตร และวิธีการเรียนการสอนอันเป็นการศึกษาตามแบบ (Formal Education) ให้แก่จุดอ่อนของปัจจัยทางสังคมซึ่งเป็นการศึกษาที่ได้รับในชีวิต (Informal Education) ให้เอื้ออำนวยต่อประชาธิปไตย

หลักสูตรการศึกษาเพื่อชีวิตสังคมและปัญญาควรจัดกระบวนการเรียนรู้มากกว่าสาระความรู้โดยเฉพาะควรจัดเป็นกลุ่มร่วมมากที่สุดเพื่อ

- ยอมรับความเป็นผู้นำในระหว่างกันเองจนเป็นนิสัย
- สามารถทำงานในลักษณะความรับผิดชอบร่วมแทนตัวใครตัวมัน
- เพื่อให้ชินกับการใช้หลักการแทนส่วนตัว
- เพื่อให้ชินกับการอภิปรายแข่งขัน โดยไม่โกรธ และกล้าที่จะแสดงออกเป็น

ธรรมดาได้ที่สำคัญควรสร้างบรรยากาศประชาธิปไตยในสถาบันการศึกษา โดยถือว่าประชา-

ธิปไตยคือการร่วมกัน การรู้จักอกถกถัน และอดทน และความเชื่อมั่นในคนอื่น ครูต้องจริงใจและเข้าใจนักเรียน และให้นักเรียนไว้วางใจ และศรัทธาได้ ข้อสำคัญคืออย่ากลัว และอย่าหวาดระแวงหรือเอาใจนักเรียนด้วยการยึดเยียดความรู้สึกของตนเองไปให้นักเรียน

แม้จะมีการปฏิวัติ และการปฏิวัติจริงเกี่ยวกับประชาธิปไตยอย่างไร แต่ถ้าไม่ปูพื้นฐานทางการศึกษากลับแล้ว ประชาธิปไตยย่อมจะยังคงอุปสรรคอันเกิดจากปัจจัยทางสังคม และคุณภาพของคนอยู่นั่นเอง

ด้านสังคม

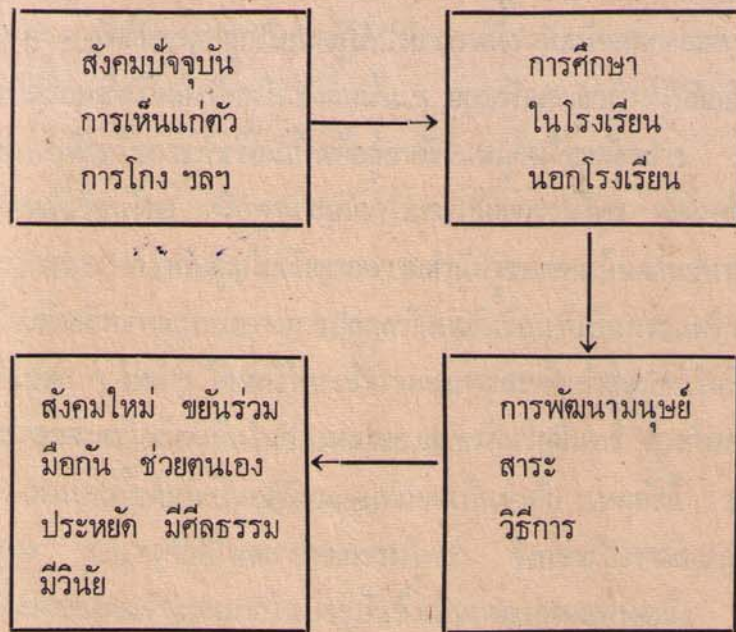
ทางด้านสังคม แม้ชนชั้นขุนนางข้าราชการกับชาวบ้านยังคงอยู่ แต่ระบบการศึกษาที่ขยายอย่างกว้างขวาง แต่ไม่มีวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด ทำให้แปรสภาพเป็นชนชั้นผู้มีการศึกษา กับชนชั้นผู้ไม่มีการศึกษา และการเศรษฐกิจที่แพร่ขยายประกอบภาวะเงินตึง-เง้อเพื่อทำให้ชนชั้นผู้มีเงินกับชนชั้นผู้ไม่มีเงินเกิดขึ้นอีกด้วย

การศึกษาจึงควรแก้ไขโดยปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย กำหนดความมุ่งหมายที่แน่ชัดสำหรับแต่ละประเภทของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพจริง ๆ สำหรับชั้นตอนและประเภทนั้น ๆ

ที่สำคัญปรับปรุงความเสมอภาคทางการศึกษา ใน ระบบ การ ศึกษา นอก โรงเรียน และใช้ปรัชญาให้ใช้เวลาและเงิน เพื่อเรียนน้อย ๆ แต่ให้รู้มาก ๆ แทนการเรียนมาก ๆ เพื่อรู้น้อย ๆ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นั่นก็คือ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ถูกต้องจะต้องให้นักเรียนเรียนน้อยวิชาแต่ลึกในวิชานั้น ๆ ไม่ใช่เรียนมากวิชาเหมือนกับเรียนในโรงเรียนและรู้น้อย แต่ละวิชาอย่างที่เป็นกันอยู่ในปัจจุบัน การรู้จักและแท้จริงในสองสามวิชา จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้แตกฉานและความสามารถเชิงวิเคราะห์ไปในวิชาอื่น และดำเนินอยู่แล้วโดยอัตโนมัติ

ทั้งหมดนี้คือการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ คือความเป็นพลเมืองดี มีความสามารถอดทน ขยัน ประหยัด มีระเบียบวินัย มีสติและปัญญา ฯลฯ เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด เราจะต้องจัดการศึกษาด้วยความคิดแบบไทย สำหรับสังคมไทยให้เป็นผลสำเร็จให้จงได้ และโดยเร็วที่สุด

ผังการสร้างการศึกษาใหม่

ต้องจริง
และอย่า
ไม่ปู้พัน
ม และ
บบการ
ผู้มีการ
ง้อเพื่อ
ประ-
ภาพ
เรียน
เพื่อ
ต้องให้
และรู้
ทำให้ผู้
แล้วโดย
สามารถ
เรา
จะโดย